WARIES MISDAADREEKS · Nº 125

Linieland in Bunnik

De zaak van het verbrande fortdagboek

Misdaadpuzzel · dagboek van het slachtoffer

Het verkoolde schrift van Ellen Mertens, met de stukken die erbij horen, verzameld door haar zus

UITGEVERIJ WARIES

Aan wie dit leest

ZWOLLE, OKTOBER 2025

U kent mijn zus niet. Ellen Mertens, eenenzestig, achtendertig jaar biologielerares, sinds haar pensioen vrijwilliger bij alles wat vleugels heeft of in een fort woont. Ze woont alleen met een rode kater in een klein huis aan de Kromme Rijn in Bunnik, aan het Waardpad, met een tuin tot aan het water. Woonde, moet ik zeggen. In de nacht van zaterdag 20 op zondag 21 september 2025 heeft iemand haar huis in brand gestoken. Ze lag boven te slapen. Ze leeft nog, en dat is het enige goede nieuws in dit hele pak papier.

Ellen schreef alles op. Deze zomer begon ze een nieuw schrift, haar „fortdagboek", over de nachten waarin ze vleermuizen telde bij Fort bij Rijnauwen. Het werd een ander soort dagboek dan ze van plan was. Het schrift lag in een oude munitiekist in haar studeerkamer, en die kist heeft het grootste deel van de brand doorstaan.

Hierna vindt u, in deze volgorde:

- **Het fortdagboek**, van zondag 27 juli tot zaterdag 20 september 2025, overgetypt zoals het er staat, met wat Ellen erin plakte: een rooster, telformulieren, mails, een knipsel, haar eigen schetsen. Waar het papier verbrand is, staat een zwarte balk. Ik heb niets weggelaten en niets aangevuld.
- **Na de brand**: wat ik zelf die nacht meemaakte, het voorlopige rapport van de brandonderzoeker van haar verzekeraar, en de gesprekken die hij voerde, met de stukken die de mensen zelf aanleverden.
- **Aan de lezer**: de vragen waarop ik een antwoord zoek, werkbladen, een antwoordformulier, hints en, achter een verzegelde bladzijde, de oplossing.

Inhoud

VOORAF

Aan wie dit leest ... 3

Wie is wie ... 6

Ellens kaartje van de linie ... 7

I · HET FORTDAGBOEK

Juli en augustus ... 8

September ... 31

II · NA DE BRAND

De nacht van 21 september ... 47

Rapport van de brandonderzoeker ... 51

Gesprekken en bijlagen ... 54

Wat er in de kist zat ... 62

III · AAN DE LEZER

De vragen ... 63

Werkbladen ... 64

Antwoordformulier ... 72

Hints in drie niveaus ... 74

De oplossing (verzegeld) ... 77

Nawoord ... 85

Wie is wie

ZOALS DE MENSEN IN HET DAGBOEK VOORKOMEN · DOOR MARLOES

Ellen Mertens · 61, Waardpad 7, Bunnik
Gepensioneerd biologielerares. Telt vleermuizen bij Fort bij Rijnauwen voor de werkgroep, is lid van de Linievrienden. Woont alleen met haar kater Pim.

Marloes Mertens · 57, Zwolle
Haar zus. Verpleegkundige. Noodcontact van de rookmelders, heeft een sleutel van de voordeur. Verzamelde dit dossier.

Ivo Rademaker · 68, Bunnik
Vriend van Ellen, weduwnaar. Gepensioneerd beëdigd taxateur van munten en penningen. Vrijwilliger bij de Linievrienden. Gaf Ellens tomaten water toen ze op vakantie was.

Sander de Wit · 38, Waardpad 9, Bunnik
Buurman. Rijdt ’s nachts taxi, heeft een sloep op de Kromme Rijn en wil al jaren een steiger.

Hanneke Bosman · 49, Utrecht-Lunetten
Coördinator van de Werkgroep Vleermuizen Kromme Rijn. Stelt het rooster op en stuurt de cijfers naar het Fonds Groene Linie.

Lotte Schipper en Wim Veldkamp · werkgroep
De twee andere tellers van de werkgroep.

Joost Verhagen · 45, Odijk
Installateur, gids bij de Linievrienden, zoekt in zijn vrije tijd met een metaaldetector.

Marco Lentink · 52, Houten
Eigenaar van Lentink Grondwerken, dat langs de Achterdijk bij Fort Vechten een sleuf graaft voor glasvezel.

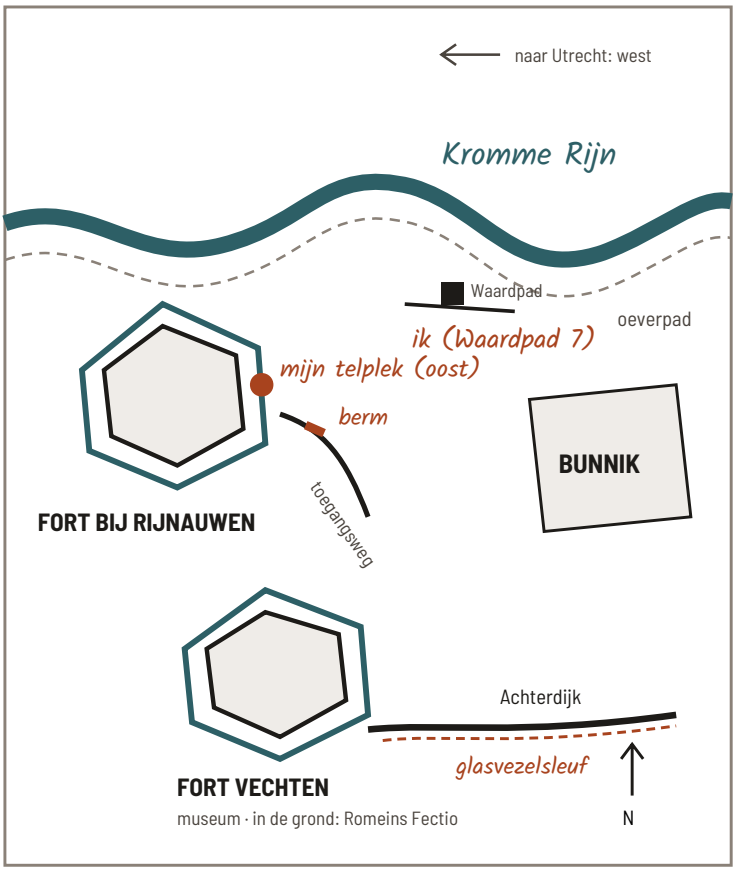
Dennis Kok · 29
Machinist bij Lentink Grondwerken. Rood haar, een snoek op zijn onderarm.

Ruben Talsma · Utrecht
Brandonderzoeker van Talsma Schade-expertise, in opdracht van Ellens verzekeraar.

Verder komen voor: Floor Akkerman (29), oud-leerling van Ellen, studeert archeologie in Leiden; Pim, rode kater (ongedeerd); boer Van Ommeren uit Werkhoven; Y. Brink, uitvoerder bij een wegenbouwer in Nieuwegein.

Ellens kaartje van de linie

VOORIN HET SCHRIFT GETEKEND · NIET OP SCHAAL

Ellen tekende het kaartje voor zichzelf; afstanden en vormen zijn grof. Fietsen van haar huis naar haar telplek bij Rijnauwen kostte haar ongeveer tien minuten.

I

Het fortdagboek

Ellen Mertens · zondag 27 juli tot zaterdag 20 september 2025

> Ik heb het schrift overgetypt zoals Ellen het schreef, met haar spelling en haar uitroeptekens. Wat ze erin plakte, staat in een kader. Haar schetsen heb ik zo precies mogelijk nagetekend. Waar het papier verbrand is, staat een zwarte balk; dat zijn er gelukkig niet veel, de kist heeft goed werk gedaan. De kopjes met dag en datum zijn van haar, de tijden ook. Ik heb niets weggelaten. M.

„Je schrijft op wat je ziet, niet wat je denkt dat je zou moeten zien."

Ellen, eerste bladzijde van het schrift

Zondag 27 juli

Nieuw schrift. Het oude zat vol met zwaluwen en een lijst klusjes die ik toch nooit doe, dus dit wordt een schone lei: het fortdagboek. Hier komt alles in wat met de vleermuizen, de linie en de nachten bij Rijnauwen te maken heeft. Hanneke wil dat we onze waarnemingen ook ergens anders bijhouden dan alleen op de telformulieren, „voor de sfeer en de context", zei ze. Ik ben achtendertig jaar biologielerares geweest, ik weet wat context is. Je schrijft op wat je ziet, niet wat je denkt dat je zou moeten zien.

Terug uit de Ardennen sinds gisteravond. Twee weken regen en één dag zon, en op die ene dag zag ik een oehoe. Dat compenseert veel. Thuis alles in orde: Pim is dikker dan toen ik wegging, wat betekent dat Sander hem stiekem ook heeft gevoerd, en de tomaten staan er prachtig bij. Dat is de verdienste van Ivo, die elke avond is komen gieten. Hij heeft er zelfs een briefje bij gelegd met de opbrengst per dag, in zijn keurige taxateurshandschrift: „17 juli, 6 stuks, waarvan 2 met barst." Veertig jaar beëdigd taxateur van munten en penningen, en dan tel je dus ook tomaten tot op de barst nauwkeurig.

Hij heeft de reservesleutel van het hangslot van het tuinhek nog, want hij kwam steeds via het oeverpad achterom, dat was korter vanaf zijn huis. Die haal ik nog wel eens op; hij loopt niet weg.

Voor wie dit later leest (ik dus, over tien jaar, als ik niets meer weet): sinds de inbraak in maart, toen ze mijn oude fiets uit de schuur haalden, doe ik elke avond om tien uur mijn ronde. Hek naar het oeverpad op het hangslot, schuur op slot, achterdeur op de knip. Het kattenluik blijft open, want Pim heeft een nachtleven dat het mijne overtreft. Het hangslot

heeft twee sleutels: één aan mijn bos, één in het sleutelkastje in de gang. Behalve nu dus, nu hangt de tweede bij Ivo.

De schriften bewaar ik in de munitiekist die ik vorig jaar op de rommelmarkt in Odijk kocht: groen geschilderd metaal, een rubberen rand in het deksel, met witte sjabloonletters erop. Hij staat in de studeerkamer, naast de achterdeur en de bijkeuken. Marloes vindt het een lelijk ding. Marloes heeft gelijk, maar er past veel in en hij sluit als een kluis.

Dinsdag 29 juli

Werkgroepoverleg bij Hanneke in Lunetten. Thee uit een pot met een gebarsten tuit, koekjes uit Portugal („van mijn vorige reis, ik ga in september weer"). We waren met ons vieren: Hanneke, Lotte Schipper, Wim Veldkamp en ik. De zwermtellingen bij Fort bij Rijnauwen beginnen weer. In de nazomer komen de vleermuizen 's nachts bij de ingangen van het fort rondcirkelen, ze zwermen, en zo verkennen ze waar ze straks de winter doorbrengen. Watervleermuizen vooral, en franjestaarten, en een enkele baardvleermuis die ik op de detector nooit zeker weet. Wij tellen passages: elke keer dat er een beest door de lichtbundel van onze infraroodlamp schiet, in of uit. Klikker in de ene hand, detector in de andere, potlood achter het oor. Het is het mooiste vrijwilligerswerk dat ik ken en het meest eenzame.

We hebben toestemming van de beheerder om bij één toegang te zitten, aan de oostkant, op zo'n veertig meter van de berm langs de toegangsweg. Ik zit daar het liefst alleen. Wim snurkt op zijn klapstoel, Hanneke loopt steeds weg om te bellen, en Lotte, die dit jaar voor het eerst meedoet, praat volgens iedereen die haar kent als een waterval.

INGEPLAKT · ROOSTER VAN HANNEKE

Datum	Teller(s)	Tijd
vrijdag 8 augustus	Ellen	21.45 tot 01.15
vrijdag 22 augustus	Ellen, Wim	21.30 tot 01.00
vrijdag 5 september	Ellen, Lotte	21.15 tot 00.45
zaterdag 20 september	Ellen, Lotte	21.00 tot 03.00 (slot)

Formulieren binnen 3 dagen naar Hanneke. Totalen gaan naar het Fonds Groene Linie (eindverslag 1 oktober).

Wim kan op de 22e toch niet, dus ik zit er dan weer alleen; hij komt hooguit „even langs met koffie", en dat betekent dat hij niet komt. De slottelling in september is de lange, tot drie uur ’s nachts. Daar verheug ik me nu al op. De zaterdag omdat Hanneke die vrijdag naar Porto vliegt en ze wil niet dat we „de grote" op haar vrijdag doen. Logica van een coördinator.

Donderdag 31 juli

Rondje gefietst: langs de Kromme Rijn naar het westen, en dan omlaag naar Fort Vechten. Het museum had een schoolklas binnen, ik hoorde ze tot aan de gracht gillen bij de maquette waar het water in loopt. Ik heb op een bankje gezeten en een ijsvogel gezien, als een vonk over het water. Dat beest maakt elke fietstocht goed.

Langs de Achterdijk zijn ze bezig met glasvezel. Rood-witte linten, een graafmachine, een sleuf van misschien een meter diep. Ik stond te kijken, zoals oude vrouwen bij gaten staan te kijken, en de jongen in de graafmachine zette zijn motor uit en vroeg of ik iets zocht. Dennis heette hij, van Lentink Grondwerken, dat stond ook op zijn hesje. Aardige jongen, rood haar, een tatoeage van een snoek op zijn onderarm.

Ik maak me iets in mijn hoofd, zou Marloes zeggen. Marloes zegt dat al vijftig jaar.

Zaterdag 16 augustus

Avondrondje, om half negen nog licht genoeg om zonder lamp te fietsen. Langs het weiland naast Fort Vechten, het stuk waar in de grond het Romeinse kamp zit, dat stuk waar je niet eens met een schepje in mag. En daar liep Joost Verhagen. Koptelefoon op, detector zwaaiend boven het gras als een blinde met een stok. Het was 20.40, ik keek op mijn horloge omdat ik dacht: dit wil ik precies weten.

Ik heb een foto gemaakt. Niet stiekem, ik stond gewoon op het fietspad. Hij zag me pas toen ik riep. Hij kwam naar het hek, rood aangelopen, en zei dat hij „aan de goede kant" zocht, dat dit stuk „net buiten de grens" lag. Ik zei dat ik dertig jaar lang leerlingen naar dit weiland heb gebracht om te vertellen dat je er niet mag graven, en dat ik precies weet waar de grens loopt. Hij zei: „Mevrouw Mertens, u gaat toch niet moeilijk doen om een paar knopen." Ik zei dat ik het zou melden als ik hem er nog eens zag.

Hij is weggereden in zijn rode Berlingo. Ik voel me een schooljuf. Ik was ook een schooljuf. Het went nooit om er een te zijn.